

“A Long Zeibekiko for Nikos”

Dionysis Savvopoulos

So, pencil and paper, as despair has dug a hollow pit
Shadows that thrust with flashes from a knife into the narrowest of cells
Up on high, dressed in robes of blood, the moon was glimmering
He has no hopes; he is asking not for freedom, but for justice.

He was born in a mudflat, close to Katerini
Shadows with storm flashes that skid onto the cloth screen of Hades
Nikos was the firstborn child; the next was called Demosthenes
An unspoken bond, an image from childhood, formed in another time.

His old man had been hiding in the mountains after `45
And the villagers, for fear of the authorities, kept away from the son
And he saw them, bent over their work, and inside him arose the rage
Of a man who is squeezed between the crowd and the police.

Till, one day, with no baggage, pushing the hole in his arse,
He rolled down from Macedonia to here, and, then, where will he end up?
He will always be reaching for the star that no police can reach
For people on the run this heaven is illegal
Niko, I'm touching the root of your soul
Niko, in the underworld of language
Two convictions, six years for theft, I saw him when he came out
Now he was now keeping a distance from the crazy woman, not to save himself
But more to save her, if you understand me, like, for instance, she wanted marriage
And then they said “come to us, so as to snitch”, and he didn't accept, not even for a moment!

And from the depths of their dungeons, and in his rage, he fled to the backcountry
But wherever he went the word went ahead of him, and in Saloniki they copped him
He managed to get away, and came back to Athens.
And then they got ahold of his fiancée
They spoke words of slander to her, and her parents added their bit, and in the end she
broke off with him.

And yet he lived a completely sober life, sleepwalking in a land
That trumpeted in an endless shrill “there is no escape”
Hanging onto his only breathing space, the ghetto of the bouzouki bars
Deep image, where the ecstasy still works.
“So as to hear,” as he said “the words, and the voice, and see my little brother stand tall on
the dance floor,
So as to look at him dancing solo, and to feel something move inside me”
Niko, in a cheap bar on a Saturday night
Niko, full of breaks
He put in a request to the band, and then sat with his brother and waited till they announced
his dance
And the instruments struck up the tune for Demosthenes' dance.
As he went up, the dance floor was already full, and he was heard to shout
“It's a solo dance request,” because he could see evil striding towards him.

The dance floor emptied. Only two cops. They were dancing, with their backs turned to him
Then the kid pushed them out of the way, yelling "It's my song."
They knocked him down onto the broken glass. He screamed while they dragged him
Like in a vertiginous film of life, Nikos burned the brakes.

Outside of madness, he had nothing to hold on to, for he had been destroyed.
He tumbles into the spotlight of his darkness, into this horrific moment of attraction,
With such violence that it is impossible for me to say what happened down there
The whole drama took place, in my opinion, in a plane of invisibility.

He told himself "Niko, hold back", but at the same time he was pulling his knife.
The first one who got stabbed was seen bending over, holding an identity card,
Three were killed, and he stabbed six others, and there were shouts of "Open up, they will
slaughter us".
Pulling the kid brother out, he was muttering "They won't bother you".
Niko, you're out of your mind!
Niko, what are you up to?
Then he fled to the house of a friend, but he thought maybe they would give him up.
"I'll run away," he said, "in a boat, onto the open sea, so that the storms can drown me,
YES!"
"Let them go crazy, hunting for Niko but Niko will never be found."
But when he came out on the street he saw them, like thugs, one of them holding handcuffs.

They surrounded him on all sides, and his life hung
By a thread that he would not grant to them, and he went to use his knife.
The police should have killed him, but they threw him down.
He was writhing and swearing like a trooper, until they hit him with a lump of wood.

His trial was held in the wild November [1973]. Did he feel it too?
The press, however, openly portrayed him as a bloodthirsty animal
Many progressives said the same: "Surprising, it was not."
Their involvement felt to him like another threat.

A lot of ordinary people also said the same to the press.
But Bithikotsis chased him out and said "How can I explain this to you?"
He had no witnesses testifying for him apart from his boss and his landlady
The lawyers said: "A disturbed mind, just look at his record."
Niko, a village of obscured people.
Niko, who have surrounded you?
He wrote himself out of the script from the start. He said: "I have to die"
He made out for the judges, but they didn't make out for him
As he was telling the story of his life, I thought I couldn't stand it.
His sentence was spent inside, but the justice came from outside.

In his letters from prison, life is no different
He was suffocated like some mythical animal, here as much as there
Don't be a shudder beyond, that shows distance from the drama
and carries like a flying miracle, the galley of justice.

My art has known strange times, and knows right from wrong.
His motives were not ignoble; I see him moving in slow circles
Like a deity who lets her panic loose and expands bursting
Into the unsuspecting crowds of revelers that rush her sanctuary.

The queue that grows by spitting at him, brandishing the straightjacket
and electric shocks to shake him, will get what it deserves.
Driven into the labyrinths of a nightmare, eternal, without salvation
A slave to the ordinary judgment of a judge, who does not understand

Niko will never be like that
Niko is the sickness that saves us
As it carries you further even from your cell,
Niko, to the heaven of your music.

The Greek original

Λοιπόν μολύβι και χαρτί, η απόγνωση άνοιξε λαγούμι
Σκιές που χώθηκαν με λάμπεις μαχαιριού σε πιο στενό κελί
ψηλά με πέπλα αίματος Χλιμίντριζε η Σελήνη
Δεν έχει ελπίδα, ελευθερία δεν ζητά, αλλά δικαιοσύνη

Γεννήθηκε σ' ένα λασπότοπο, κοντά στην Κατερίνη
Σκιές με λάμπες θυέλλης που γλιστρούν στου Άδη το πανί
Ο Νίκος ήταν ο πρωτότοκος, τον άλλον λέγαν Δημοσθένη
Βουβός δεσμός, εικόνα παιδική, σε άλλο χρόνο αναπλεγμένη

Ο γέρος του είχε κρυψώνα το βουνό απ' το `45
Κι οι χωρικοί απ' τον φόβο των Αρχών, μακραίναν κι απ' τον γιο
Κι αυτός τους έβλεπε στρωμένους στην δουλειά και μέσα του άναβε η μανία
του στριμωγμένου ανάμεσα στο πλήθος και την Αστυνομία

Όσπου μια μέρα χωρίς αποσκευή, τσουλώντας της τρύπας του την ρόδα
Κυλάει απ' την Μακεδονία ως εδώ, κι ακόμα που θα βγει;
Θα τρέχει πάντα για το άστρο που δε φτάνει καμιά Αστυνομία
Για τους φυγάδες αυτός ο ουρανός είν' η παρανομία
Νίκο, αγγίζω το στοιχείο σας
Νίκο, μες τον υπόκοσμο της γλώσσας
Δυο καταδίκες έξι χρόνια για κλοπή, τον είδα όταν βγήκε
Κρατούσε πλέον μιαν απόσταση απ' την τρέλα, όχι για να σωθεί
Αλλά για να την σώσει αν με νοείς, να λόγου χάρη ήθελε γάμο
Και τότε του `παν «έλα σε μάς για να προδώνεις» δε δέχθηκε στιγμή!

Κι απ' την βαθειά των υπογείων τους την λύσσα, κατέφυγε στην επαρχία
Μα όπου κι αν πήγε, το σήμα είχε σταλεί, στην Σαλλονίκη τον τσακίσαν
Σχεδόν τρεκλίζοντας ξανά `ρθε στην Αθηνά, και τότε πιάσαν τη μνηστή του
Της είπαν λόγια, βοηθήσαν κι γονείς ώσπου διέκοψε μαζί του

Κι ωστόσο ζούσε τελείως σοβαρός, υπνοβατώντας σ' ένα κράτος
Που θριαμβεύει με μιαν ατέλειωτη στριγκλιά «διαφυγή καμιά»
Κρατώντας μόνο μια κρυφήν αναπνοή, των μπουζουκτζιδικών το γκέτο
Βαθιά εικόνα, που η έκσταση εκεί, ακόμα λειτουργεί
«ν' ακούω» έλεγε «τα λόγια, τη φωνή, και τ' αδελφάκι μου υψωμένο
να το κοιτάω στον χορό του μοναχό, και κάτι να παθαίνω»
Νίκο, σκυλάδικο Σαββάτο
Νίκο, σπασίματα γεμάτο
Παραγγελιά, και περιμέναν καθισμένοι, και τα ηχεία το αναγγείλαν
Κι όλα τα όργανα συλλάβαν το σκοπό για το χορό του Δημοσθένη
Καθώς ανέβαινε, η πίστα ήταν γεμάτη, ακούστηκε να ουρλιάζει
Παραγγελιά, γιατί το είδε το κακό με δρασκελιές να πλησιάζει

Η πίστα άδειασε, μονάχα δυο αστυνόμοι, χορεύαν, γυρνώντας του την πλάτη
τότε τους έσπρωξε ο μικρός με μια στριγκλιά «δικό μου το κομμάτι»
Τον ρίζαν κάτω σε γυαλιά κομματιασμένα, ξεφώνιζε όπως τον εσέρναν
Σαν ένα φιλμ ιλιγγιώδες η ζωής τους, του Νίκου έκαψε τα φρένα

Έξω απ' την τρέλα δεν είχε κάτι να πιαστεί, γιατί του το `χαν διαλύσει
Κατρακυλάει στον προβολέα των σκοταδιών του, στην φρικαλέα ατραξιόν του
Με τόση βία που είναι αδύνατον να πω, τι έγινε εκεί κάτω
Το δράμα όλο συντελέστηκε θαρρώ, στον χώρο του αοράτου

Στον εαυτό του είπε «Νίκο, συγκρατήσου» τραβώντας κίολας το λεπίδι
Τον πρώτο που την έφαγε τον είδαν, με μια ταυτότητα να σκύβει
Σφαχτηκαν τρεις μαχαίρωσε άλλους έξι, φωνές, «ανοίχτε θα μας σφάζουν»
Τραβώντας έξω τον μικρό παραμιλούσε «εσένα δε θα σε πειράζουν»
Νίκο, σόι αλλοπαρμένο

Νίκο, τι έχεις καμωμένο;

Μετά κατέφυγε στο σπίτι ενός γνωστού, μα ένοιωσε ότι θα τον δώσουν
«θα φύγω» είπε «με μια βάρκα ν' ανοιχτώ, φουρτούνες να με πνίξουν, ΝΑ!
Να τρελαθούνε, που Νίκο να γυρεύουν, και Νίκο να μην βρίσκουν»
Μα όπως βγήκε τους είδε σαν βαλέδες, ο ένας με τις χειροπέδες

Τον εκυκλώσαν και από τα γύρω μέρη, κρεμόταν η ζωή του
από ένα νήμα που δε θα `δινε σ' αυτούς, και πέταξε μαχαίρι
Να αναγκαστούν να τον σκοτώσουν οι Αστυνόμοι, μα εκείνοι τού `ριχναν στα πόδια
Σερνόταν κι έβριζε ώσπου ένας ταβερνιάρης, του `δωσε μια με ένα καδρόνι

Η δίκη του έγινε τον άγριο Νοέμβρη, το ένωθε άραγε κι εκείνος;
Ο Τύπος πάντως, τον πρόβαλε ανοιχτά σαν αιμοβόρο κτήνος
Τα ίδια λέγαν και πολλοί προοδευτικοί «παράξενο δεν ήταν»
Η σύμβασή τους διαισθάνθηκε σ' αυτόν, μιαν άλλη απειλή

Το `παν επίσης λαϊκοί ένα σωρό, στον συνεργάτη ενός εντύπου
Μα ο Μπιθκότσης τον διώχνει και του λέει «που να σου εξηγώ»
Δεν είχε μάρτυρες εκτός τ' αφεντικό και την νοικοκυρά του
Οι δικηγόροι λέγαν «ανώμαλη ψυχή, κοιτάζτε τα χαρτιά του»
Νίκο, χωριό συσκοτισμένων

Νίκο, ποίοι σ' έχουν κυκλωμένο;

Ο ίδιος ξέγραψε απ' αρχής τον εαυτό του, το είπε «πρέπει να πεθάνω»
Μπήκε στον κόπο δηλαδή τον δικαστών μα αυτοί δεν μπήκαν στον δικό του
Καθώς διηγώταν την ζωή του, θαρρούσα δε θ' αντέξω
Η δική εξελισσόταν μέσα μα η δικαιοσύνη ήταν απ' έξω

Στα γράμματά του από τη φυλακή, ο βίος δε διαφέρει
Ασφυκτιούσε σαν ζωο μυθικό, εδώ όσο κι εκεί
Μην είναι τάχα ένα ρίγος παραπέρα, που δείχνει απόσταση από το δράμα
και μεταφέρει σαν ιπτάμενο ένα θαύμα, της δικαιοσύνης την γαλέρα

Η τέχνη μου έζησε παράξενες στιγμές, και από δίκιο ξέρει
Τα κίνητρά του δεν ήταν ταπεινά, τον βλέπω σε αργές στροφές
Σαν μια Θεότητα που λύει τον πανικό της και διαστέλλεται ξεσπώντας
Στ' ανυποψίαστα μπουλούκια του γλεντιού, που βιάζουν το άσυλό της

Η ουρά που αυξάνει φτύνοντάς τον ας λυσσάει, με τον ζουρλό μανδύα
και με τα ηλεκτροσόκ να τον κλονίσει, θα λάβει ότι της αξίζει
Στους λαβυρίνθους του εφιάλτη οδηγημένη, αιώνια, δίχως σωτηρία
Στην τακτική δουλεία του δικαστή, που δεν καταλαβαίνει
Νίκο, ποτέ δε θά `ναι έτσι
Νίκο, είν' η αρρώστια που μας σώζει
Καθώς σε φέρνει πιο μακριά κι απ' το κελί σου
Νίκο, στον ουρανό της μουσικής σου

Translation: Ed Emery, with thanks to George Georganas, Andreas Koch, Nico Koch and Anna Melidoni.